
ВІТАЄМО ОЛЕКСАНДРА ПЕТРОВИЧА МОЦЮ

У 2010 р. виповнюється 60 років від дня народження відомого українського історика й археолога, члена-кореспондента НАНУ, професора, завідувача відділу давньоруської та середньовічної археології Інституту археології НАН України Олександра Петровича Моцю.

Олександр Петрович Моця народився 30 травня 1950 року в с. Літки Київської обл., на берегах Десни. З 1968 до 1972 року він навчався на історичному факультеті Київського Національного університету ім. Т.Г. Шевченка по кафедрі археології і музеєзнавства. Після служби в армії працював на посаді старшого лаборанта Археологічного музею НАН України. У 1976 р. О.П. Моця вступив до аспірантури Інституту археології НАН України, яку закінчив 1979 року, після чого був зачислений на посаду молодшого наукового співробітника цього ж інституту. В наступному році він захистив кандидатську дисертацію «Населення Середнього Подніпров'я IX—XIII ст. за даними поховальних пам'яток». У 1986 р. Олександр Петрович очолив сектор давньоруської та середньовічної археології Інституту, а у 1991 р. — успішно захистив докторську дисертацію «Південноруські землі в IX—XIII ст. (за даними поховальних пам'яток)». У 1997 р. О.П. Моцю присвоєно вчене звання «професор», а в 2003 р. він став членом-кореспондентом НАНУ. З 1999 р. Олександр Петрович очолив утворений з сектору відділ давньоруської та середньовічної археології Інституту археології НАН України.

Свою польову експедиційну діяльність Олександр Петрович розпочав більше 40 років тому. Його ім'я нерозривно пов'язане з історією археологічного вивчення багатьох літописних центрів, сіл та могильників Чернігівсько-Сіверського, Київського й Галицького давньоруських князівств. О.П. Моця керував та брав активну участь у археологічних розкопках та розвідках літописних міст та їх середньовічних округ: Чернігова, Новгород-Сіверського, Шестовиці, Батурина, Рогощі, Седнева, Липового, Клонова, Автуничів (Чернігівщина), Зеленого Гаю (Сумщина), давньоруського Поросся — Богуслава, Білої Церкви, Яблунівки,

Торчеська (Шарків), Буків та багатьох інших регіонів і пам'яток.

Саме з ім'ям Олександра Петровича пов'язані цікаві міжнародні проекти по вивченню давніх історичних комунікацій по осі Великого шовкового шляху: ділянок Київ—Болгар та Київ—Регенсбург. Останніми десятиліттями ювіляр все більше уваги приділяє організації та розгортанню широких та змістовних наукових археологічних досліджень пам'яток доби пізнього середньовіччя і ключових історичних місць ранньої української історії.

Наукові відкриття, теоретичні положення і конкретні розробки О.П. Моцю широко відомі не тільки на батьківщині, але й серед численних закордонних колег. Ювіляр брав участь у роботі багатьох представницьких міжнародних наукових конгресів, семінарів та конференцій в Україні, Білорусі, Російській Федерації, Польщі, Франції, Німеччині, Югославії, Словаччині та інших країнах. Його доповіді на всеукраїнських, міжрегіональних та міжнародних конференціях завжди отримували схвальну оцінку колег і громадськості.

Визнаний спеціаліст у галузі археології та історії Київської Русі, О.П. Моця опублікував більше 330 наукових праць загальним обсягом

понад 200 друк. аркушів. Його плідному і талановитому перу належить шість персональних монографій, присвячених різним аспектам вивчення давньоруського періоду вітчизняної історії та археології. Він є також співавтором багатьох колективних монографій, членом редколегій більше 20 наукових видань, зокрема журналів «Археологія», «Діалог. Історія, політика, економіка», «Сіверянський літопис», відповідальним редактором наукових збірок та монографій. Олександр Петрович завжди відкритий до нових прогресивних гіпотез, наукових підходів та сучасних методик, повсякчас робить усе можливе для всебічної наукової і суто людської, житейської підтримки своїх співробітників, учнів та колег.

Наукові і суспільні таланти ювіляра були неодноразово високо відзначені: він є лауреатом премій ім. М.І. Костомарова НАН України (1996 р.); ім. М.С. Грушевського (2008 р.), а також Державної премії України в галузі науки і техніки (2002 р.).

Упродовж десятиліть Олександр Петрович гармонійно поєднує науково-дослідницьку та науково-організаційну роботу з талановитою просвітницькою та науково-популяризаторською діяльністю. Значну увагу О.П. Моця приділяє роботі зі студентами, магістрами, аспірантами та викладачами вищих навчальних закладів України. В експедиціях під його керівництвом пройшли практику чимало поколінь студентів кількох університетів. Його лекції та спеціальні

курси слухають та вивчають студенти, бакалаври та магістри багатьох закладів України: Київського інституту «Слов'янський університет», Національного університету «Києво-Могилянська Академія», Київського національного університету культури і мистецтв, Одеського національного університету, Кіровоградського, Переяслав-Хмельницького та Чернігівського державних педуніверситетів та інших. Неодноразово О.П. Моця очолював державні експертно-націоні комісії з прийому випускних іспитів. Під науковим керівництвом О.П. Моці понад 10 здобувачів та аспірантів захистили кандидатські дисертації, його вихованці вже теж мають своїх учнів. І зараз ювіляр продовжує наукове керівництво кількома молодими науковцями, які успішно працюють над дисертаційними роботами. Олександр Петрович є членом Спеціалізованої ради по захисту докторських дисертацій при Інституті археології НАН України та Експертної ради ВАК України з історичних дисциплін.

Людяність і доброзичливість Олександра Петровича, його щирсердне вболівання за своїх колег і друзів, притаманний йому гумор здобули справжню любов і пошану в усіх, хто його знає і працює з ним. Співробітники, колеги науковці та освітяни, однодумці, учні і друзі щиро вітають Олександра Петровича Моцю з ювілеєм та бажають йому міцного здоров'я, наукової та творчої наснаги і всіляких гараздів.